

Boris Vian

BÉLYEGHAL-CSALI

„Nem érem meg a negyven évet” mondta gyakran Boris Vian a barátainak. Harminckilenc évesen halt meg, 1959-ben. Rövid élete során volt mérnök, feltaláló, belseépítész, szobrász, jazztrombitás, műfordító, színész és énekes, a párizsi művészvilág éjszakai életet felpezsdítő társasági ember. Volt két felesége és született két gyermeke. Dolgozott zenei és irodalmi folyóiratoknak, írt tanulmányt a jazzről és a pornográf irodalom szerepéről. Vernon Sullivan álnéven összeűtött néhány botrányt kavará, minőségi ponyvaregényt, írt opera librettót, színdarabot, verset, regényt és novellát.

Írásainak összetéveszthetetlen ízét, varázsát az az egészen különleges nyelvezet adja, amely híven tükrözi egyénisége sokszínűségét. Látásmódjában felfedezhető a kézzel fogható és az azon túli világot alaposan megfigyelő és pontosan leíró mérnök, sziporkázó humorában, egyedülálló szóképzéseiben a muzikális, fantáziadús, jókedvű művész. Történetei ötvözik a mindent kipróbálni vágyó, bohém fiatalember tapasztalatait, és a halállal farkasszemet néző, érzékeny ember éleslátását, kérélyhetetlen logikáját.

A „*Hangyák*” című novelláskötet tizenegy novelláját 1944 és 1947 között írta, és maga szerkesztette kötetbe. A novellák közös vonása a fanyar humoron és az abszurd történeten fúl a halál, mint elkerülhetetlen végkifejlet. A „*Bélyeghal-csali*” Boris Vian talán legkomorabb hangvételű írása a kiszolgáltatott kisemberről, aki nem vehet méltó elégtételt az őt ért sérelmekért:

Krabler Judit

1

A vasúti kocsi ajtaja ellenállt, mint rendesen. A vonat túlsó végén a kalauz rátenyerelt a piros gombra, ettől a sűrített levegő végigsüvített a csőveken. A segéd erőlködött, mégsem bírta széthúzni a két ajtószárnyat. Melege volt. Arcán mint legyek szaladtak szét a szürke izzadságcseppek, kilátszott pánccélozott zeffiringének piszkos nyaka.

Ha majd a kalauz elengedi a gombot, a szerelvény újra elindul. A vonat alatt boldogan bőfögött a levegő, és a segéd kis híján elvesztette az egyensúlyát, amikor az ajtó váratlanul engedett. Miközben lebukdácsolt a vonatról, táskája ma is beakadt az ajtó zárszerkezetébe, és elszakadt. A vonat elindult, a keletkezett légörvény a bűzlő latrinának préselte a segédet, így módjában állt végignézni, amint két arab határozott késdőfésekkel politizál.

Megrázta magát, végigtapogatta nedves homlokára rothadó fűként tapadó hajszálait. Könnyű pára szállt föl mélyen kigombolt inge alól, amelyen átütött a hegyes kulcsosont és egy-két pár rosszul szabott borda. Lassú léptekkel haladt a piros és zöld hatszögű lapokkal burkolt, helyenként hosszú, fekete csikokban mocskos peronon. Délután esett, de a pályaudvari alkalmazottak elmondhatatlanul szegénytelen foglalatossággal töltötték azt az időt, amit a szerződés alapján a peronok takarítására kellett volna fordítaniuk.

A segéd az összes zsebét végigkutatva mire ujjai rátaláltak a durva hullámkarton lapocskára, amelyet a kijáratnál kell leadnia. Hasogatott a térde, rosszul illeszkedő izületei a nap során átkutatott pocsolólyák nedvességétől nyikorogtak.

Táskájában több, mint tekintélyes zsákmánnyal igyekezett haza.

Jegyét a rács mögött álló, bizonytalan körvonalú férfinak nyújtotta. A férfi elvette, és gyilkos tekintettel nézegette.

- Nincs másik? - kérdezte.
- Nincs... - válaszolt a segéd.
- Ez hamis.
- Pedig a főnököm adta - mondta a segéd könnyed mosollyal.

Az alkalmazott gúnyosan vigyorgott.

- Akkor nem lep meg, hogy hamis. Ma reggel tizedet vett tőlem.

- Tíz micsodát?
- Tíz hamis jegyet.
- Hogyhogy? - kérdezte értetlenül a segéd. Mosolya elhalványult és lehervadt.

- Hogy magának adja - válaszolta az alkalmazott. - Azért hogy, pro primo jól lehordhassam magát, ezt épp most teljesítem, pro szekundo, hogy büntetést kelljen fizetnie.

- De miért? Nekem nagyon kevés pénzem van!
- Azért, mert undorító dolog hamis jeggyel utazni!
- De hiszen maga készíti!
- Még szép! Merthogy vannak olyan undorító alakok, akik hamis jeggyel utaznak! Mért, maga szerint kellemes egész nap hamis jegyet gyártani?

- Szerintem jobban tenné, ha inkább letakarítaná a peront - jegyezte meg a segéd.

- Ne játsszon itt nekem a szavakkal - kiabált rá az alkalmazott -, inkább fizesse ki a bírságot! Harminc frank!

- Ez valami tévedés, ha jegy nélkül utazom, csak tizenkét frank a büntetés!

- Ha hamis jeggyel utazik, sokkal nagyobb a büntetés. Fizet, vagy hívom a kutyámat!

- Úgysem jön - jegyezte meg a segéd.

- Az már igaz - bökte ki az alkalmazott, - magának viszont fájni fog a füle!

A segéd az alkalmazott sivár, elvetemült arcára emelte tekintetét, dühödtt szempár nézett vissza rá.

- Nagyon kevés pénzem van - motyogta.
- Nekem is. Fizessen!

- Ötven frankot kapok naponta, és ebből még enem is kell.

Az alkalmazott meghúzta sapkaellenzőjét, abban a pillanatban kék védőálarc ereszkedett az arca elé.

- Fizessen! - mondta egymáshoz dörszölődő hüvelyk és mutatóujjal. A segéd előkotorta rongyos lakkpénztárcáját. Előhúzott két tízfrankost és egy ötfrankost.

- Huszonöt - javasolta bizonytalanul.
- Harminc - követelte az alkalmazott három szétterpesztett ujjá.

A segéd felsóhajtott. Lábuja között főnöke arcma sa jelent meg. Pontosan a szemébe kőpött. Szíve hevesebben vert. Az arc formátlanná vált és elsötétült. A segéd a felé nyújtott kézbe telte a pénzt, és elhagyta a peront. Még hallotta a jellegzetes csattanást, amivel az álarc visszanyerte megszokott helyét. A segéd lassan kaptatott fölfelé az emelkedőn. Tászkája feltörte sovány oldalát, hálójának bambusz nyele léptei ritmusára verdeste vékonycsontú, formátlan lábikráit.

2

Nekifeszült. A vaskapu iszonyatos nyikorgással adta meg magát. A lépcsőfeljáró fölött kigyulladt a gömbölyded piros lámpa, és az előszobában halkán megszólalt a csöngő. Amilyen gyorsan csak bírta, átpréselte magát a nyíláson, és bezárta maga mögött a kaput, de így sem kerülhette el az áramütést. A tolvajriasztó megint nem a szokott helyen volt.

Elindult a ház felé a sétányon. Éppen félúton kemény tárgyra lépett, a földből jeges vízszugár tört elő, hogy bokája és a nadrág szára közé hatolva térdig eláztassa.

Futásnak eredt. A düh fokozatosan kerítette hatalmába, mint minden este. Ökölbeszorított kézzel mászta meg a hátralévő három lépcsőfokot. Már éppen felért, amikor a háló egyszer csak a lába közé keveredett. Miközben megpróbálta visszanyerni egyensúlyát, táskája újabb szakadással gazdagodott egy hirtelen támadt szögben. Szótlanul zihált. Belsejében kifocamodott valami. Néhány pillanat, és visszanyerte nyugalmát. Álla visszaesett mellkasára. Testét átjárta a nedves nadrágszárból sugárzó hideg. Megfogta az ajtógombot, és azon nyomban el is engedte. Orrfacsaró gőz szállt föl, az izzó porcelánhoz tapadt szenesedő bőrdarab egyre zsugorodott. Az ajtó kinyílt. A segéd belépett.

Sovány lábai alig vitték, végül a dermesztő párát lehelő nyirkos köre roskadt az előszoba sarkában. Szíve vad, rendetlen ütésekkel dohogott bordái között.

3

- Sovány fogás - állapította meg a főnök a táska tartalmát vizsgálva.

A segéd az asztal előtt várakozott.

- Tönkretette őket - tette hozzá - ennek itt megsérült a fogazata.

- Mert ócska a háló - mondta a segéd. - Ha azt akarja, hogy jófajta, fiatal bélyeghalakat fogjak, adjon pénzt új hálóra!

- Ki használja azt a hálót? Maga vagy én?

A segéd nem válaszolt. Tenyere égett egyre jobban a fáj.

- Válaszoljon! - csattant fel a főnök. - Maga vagy én?

- Én, a maga számára - válaszolt a segéd.

- Igazán nem akarom erőltetni, de napi ötven frankért mégiscsak fel kell mutatni valamit!

- Abból harminc frank lejön a jegyre - jegyezte meg a segéd.

- Milyen jegyre? Fizetem magának az utat oda, vissza!

- Hamis jeggyel.

- Miért nem nézi meg alaposabban?

- Mit néztek rajta?

- Nem nagy ügy! Ha hullámkartonból van, akkor biztosra veheti, hogy hamis, mert a rendes jegy fából van.

- Rendben - summázta a segéd. - Akkor most adja meg a harminc frankomat.

- Eszem ágában sincs. Az összes bélyeghal sérült.

- Nem igaz! Két órán át halásztam őket úgy, hogy még jeget is törtem! Ennél körütekintőbben már nem lehet dolgozni, talán ha két sérült van a hatvanból.

- Ezekre nincs szükségem - közölte a főnök. - Nekem az 1885-ös guyanai kétszázast kell. Mit kezdjek egy újabb Zanzibár sorozattal? Tegnap is ilyet fogott.

- Olyat fog az ember, amilyet talál - mentegetőzött a segéd. - Főleg ilyen hálóval! Különben sincs guyanai-szezon. Legfeljebb majd elcseréli a Zanzibárt.

- Túl sok van belőle az idén. Nem ér semmit.

- Hát a vízszugár a bokámra, a tolvajriasztó-bebrendezés és az ajtógomb? - fakadt ki váratlanul a segéd. Márgaszín, sovány arcán elmélyültek a ráncok. Majdnem sírt.

- Ettől megedződik - válaszolta a főnök. - Különben is, mondja meg, mit csináljak. Beleőrülök az unalomba.

- Menjen bélyeghalat fogni! - válaszolta a segéd. Hatalmas erőfeszítés árán sikerült állva maradnia.

- Ezt még megkeserüli! - fenyegetőzött a főnök. - Maga nem keresi, hanem lopja tőlem a pénzt!

A segéd végighúzta homlokán kopott kabátujját. A feje tiszta volt, akár egy harang. Az asztal pár könnyed tánclépéssel eltávolodott tőle, ő szeretett volna megkapaszkodni valamiben, de a kandalló is kitért. A segéd egyensúlyát veszítve összerogyott.

- Keljen föl - parancsolta a főnök. - Ne az én szőnyegemen...

- Vacsorázni szeretnék... - suttogta a segéd.

- Legközelebb majd korábban jön. Keljen már föl! Nem akarom a szőnyegemen látni! Keljen föl, az isten szerelmére!

Hangja reszketett a dühtől, bütykös ujjai az íróasztal lapján doboltak.

A segéd összes maradék erejét összeszedte, hogy feltérdeljen. Gyomrába éhség hasított, piszkos zsebendőbe csavart kezéből vér és savó szivárgott.

A főnök sietve kiválasztott három bélyeghalat, és a segédhez vágta. A bélyeghalak köpölyként tapadtak az elgyötört arcra.

- Vigye vissza oda, ahonnan hozta - süvítettek a szótagok, mint méregbe mártott nyílhegyek.

A segéd sírva fakadt. Ritka haja a homlokába hullott, bal arcán mint piócák csüngtek a bélyeghalak. Nagy nehezen felállt.

- Most mondom utoljára - ordította a főnök -, hogy nem akarok több használhatatlan bélyeghalat. És ne jöjjön nekem a hálóval!

- Értettem, uram - válaszolta a segéd.

- Itt az ötven frankja! - Elővett egy bankjegyet a zsebéből, ráköpött, félbetépte és a földre dobta.

Miközben a segéd lehajolt a pénzért, erőtlen térdei rövid, száraz triolákat recsegtet.

- Piszkos az inge - állapította meg a főnök. - Ma éjszaka kint alszik.

A segéd fölvette a pénzt, és kiment. A szél egyre erősebben fúj, vészjóslóan zörgette a bejárati ajtó katedráüvegét. A segéd egy utolsó pillantást vetett főnökére, aztán becsukta maga mögött az iroda ajtaját. Még látta, ahogy hatalmas sárga lupéjával felfegyverkezve nekifog, hogy fölbecsülje a zsákmányt.

4

A bélyegtócsákkal fenntartott túl szoros és hoszszantartó kapcsolatban megzöldült felöltőbe burkolózva ment le a lépcsőn. A szél behatolt a szövet résein, felfújta a kabát hátát, amitől a segéd úgy nézett ki, mintha púpos lenne. Gerincoszlopa nehezen viselte a nagyfokú alakváltozásból adódó terhelést, mivel endogén mimikriában szenvedett, és ezért mindennapos küzdelmet folytatott annak érdekében, hogy megőrizze leromlott szerveinek szokásos működését és alakját.

Éjszakai sötétség fogadta. A föld olcsó, fakó fényt árasztott. A segéd jobbra fordult, és végighaladt a házfal mentén. A locsolócső fekete vonala vezette. Azért hevert ott, mert a főnök ezzel fojtotta vízbe a patkányokat a pincében. Elérte a szüette kutyaólat, ahol már előző éjjel is aludt. A nedves szalma svábbogárszagot árasztott. Az íves ajtónyílást egy hajdanvolt takaró maradványa fedte. A segéd négykézlábra ereszkedett, de amint félrehajtotta a taka-

rót, hogy bemásson, hatalmas robbanás és vakító fény fogadta. Jókora petárda durrant odabent erős puszkaporszagot terjesztve maga körül.

A segéd hátrahőkölt, szíve örült kalimpálásba kezdett. Visszafojtotta a lélegzetét, így próbálta megzabolázni száguldó szívverését, de abban a pillanatban forogni kezdett vele a világ, ezért inkább nagy mohón nyelt egy korty levegőt. A puszkaporszag elárasztotta tüdejét, és lecsillapította egy kicsit.

Megvárta, amíg a csönd visszatér, hallgatózott, majd halkan füttyentett. Nem nézett hátra, csak bemászott az ólba és összekuporodott a szennyes szalmán. Újra füttyentett, majd fülelt. Apró, könnyed lépések közeledtek, a föld sápadt fényénél meglátta a hozzá igyekvő élőlényt. Az ő kedves, puha, szelíd élőlénye volt, ő táplálta, jól, rosszul, bélyeghal-csalival. Az élőlény bebújt az ólba és a gazdájához simult. A segéd feleszmélt, és arcához emelte a kezét. A három bélyeg már a vérét szívtá. Határozott mozdulattal sorra letépte őket, miután erőt vett magán, hogy ne kiáltson, aztán mindet kihajította az ólból. A földből felszálló pára majd nedvesen tartja őket másnapig. Az élőlény nyalogatta az arcát, ő pedig beszélt hozzá, hogy megnyugodjon. Halkan beszélt, mert tudta, hogy a főnöke a legrafináltabb berendezésekkel igyekszik lehallgatni, amikor egyedül van.

- Bosszant - sóhajtott.

Az élőlény szelíden morgott, és még hevesebben nyalogatta.

- Azt hiszem, tennem kellene valamit. Nem szabad hagynom, hogy rosszul bánjon velem, hogy megtiltsa, hogy tiszta ingben járjak. Fából készült hamis jeggyel akarok utazni, meg akarom javítani a hálót, és nem engedem, hogy kilyukassza. Nem leszek hajlandó a kutyaólaban aludni, követelni fogom a szobámat, és fizetésemelést kérek, mert napi ötven frankból nem lehet megélni. És meg akarok hízni, és nagyon erős és nagyon szép akarok lenni, és fel fogok lázadni, amikor nem számít rá, és téglát vágok a képébe. Azt hiszem, meg fogom tenni.

Fészkelődött egy kicsit, olyan hevesen, hogy az ól levegője nagy hullámokban tódult kifelé a kerek nyíláson, végül szinte egy lélegzetvételre való sem maradt odabenn. Beszivárgott egy kevés az ól alján lévő hasadékokon át, a szalmán keresztül, de ettől még erősebb lett a svábbogárszag, amelybe most már tüzelő meztelen csigák undorító bűze is keveredett.

- Gyűlölöm ezt az ólat. Hideg van. Még szerencse, hogy te itt vagy. Megint hallom azt a zajt a pincéből. Őmlik be a víz a patkánylyukakba. Nem bírom tovább, hogy minden áldott este a patkányok hörgésével a fülemben kell elaludni. Miért akarja mindenáron megölni azokat a patkányokat? És miért éppen vízzel? A patkányt vérrel pusztítják!

Az élőlény már nem nyalogatta. A segéd a szűrken derengő föld, háttére előtt látta a finom kis orrot, a he-

gyes füleket és a hideg villanásokat visszatükröző sárga szempárt. Az élőlény kényelmesen összegömbölyödött, és a segéd ölébe fészkelte magát.

- Fázom - suttopta a segéd.

Halkan felzokogott. Könnyei végigcsorogtak a szalmán. Könnyű pára szállt fel, a tárgyak körvonalai bizonytalanná vált.

- Ébressz fel reggel - suttopta. - Vissza kell vin-nem azt a három bélyeghalat. De jó lenne, ha nem adna hamis vonatjegyet.

Távoli láрма hallatszott, éles visítások és apró galopplépések.

- Már megint kezdi a patkányokkal! Bárcsak patkánnyá változna! Akkor én fognám azt a csövet! Remélem, holnap este odaadja az ötven frankomat. Éhes vagyok! Megennék egy patkányt akár élve is!

Két kezét gyomrára szorítva sirt tovább. Aztán a zokogás üteme fokozatosan lelassult, ahogy a gép megáll. Az agyongyötört test lassan elernyed. Lába kibújít a nyíláson, arcát a rossz szagú szalmán nyugtatva aludt. Üres gyomrában mintha kavicsok őrlődtek volna.

5

A főnök éppen a szobában hevert, amikor meghallotta a dalt, amely a borshordó lány érkezését hirdette. Két lábra állt, érzékelte, hogy ily módon járni tud, majd az előszobába szaladt. Az ajtót tudatos durvasággal tépte fel. A lépcső tetején megállt, onnan figyelte a lány közeledtét.

A lányon a szokásos egyenruha volt: aprócska rakott szoknya éppen csak a fenék vonaláig, piros-kék bokazokni és egy csinos kis bolero, amely fedetlenül hagyta a keblek alját, de ne feledkezzünk meg a piros-fehér csikos vászonsapkáról se, amit a Mauritius-szigeti borshordók szívós kitarása kényszerített a világra.

A főnök intett, s mialatt a lány fölsétált, ő lesietett a lépcsőn, és elébe ment.

- Jó napot! - köszöntötte. - Borsot szeretnék.

- Hány szemet? - kérdezte a lány erőltetett mosollyal, mivel gyűlölte őt.

Fekete haja, bőrének tompa fénye épp ellenkező hatással volt a főnökre, mint ha egy pohár jeges vizet öntöttek volna a nadrágjába.

- Csak menjen föl a lépcsőn, aztán megmondom a mennyiséget!

- Maga meg lenn marad, és bámulja a combomat. Ez minden, ugyebár?

- Igen - csorgatta nyálát a főnök, és a keze már emelkedett is.

- Előbb fizesse ki a borsot!

- Mennyibe kerül?

- Száz frank egy szem, és akkor megkóstolhatja.

- Felmegy a lépcsőn? - duruzsolta a főnök. - Adok magának egy sorozat Zanzibárt!

- A bátyám tegnap hármat hozott haza - incselkedett a lány mézes-gúnyos bájvigyorral. - Tessék, kóstolja meg a borsomat! - nyújtott felé egy szemet.

A főnök nem vette észre, hogy mérges szegfűmagot kap. Gyanútlanul a szájába vette, és lenyelte.

A borshordó lány máris indult.

- És a lépcső? - méltatlankodott a főnök.

- Ha! Ha! Ha! - felelte a lány démoni elégedettséggel, majd a kerítésnek dőlve nézte, amint a főnök a mérgeg élénkítő hatásától hajtva szélesebesen kering a ház körül.

A harmadik körmél a lány intett, s várta, hogy a főnök végre ránézzon, amit az a negyedik, még na-gyobb sebességgel teljesített kör után meg is tett. Ekkor a lány felemelte apró rakott szoknyáját, és csak bámulta, ahogy a főnök arca lilából feketébe vált, majd égni kezd, azután, mivel szemét a látványra szegezi, elbotlik a patkányirtó locsolócsőben, és arccal egy méretes köre zuhan, amely pontosan a két pofacsont közé, az orr és az álkapocs helyébe ékelődik. Két lábával tovább kapálva dupla árkot ás, amelyben, miután a cipő orra elkopott, láthatóvá válik öt szétterpesztett, durva lábujj, amelyek csak arra szolgáltak, hogy a zoknit ne engedjék lecsúszni.

A borshordó lány becsukta maga mögött a kaput, megvetése jeléül vászonsapkája bojtját csúfondárosan átlendítette a túloldalra, és útnak indult.

6

A segéd hasztalan próbálta kinyitni a vasúti kocsi ajtaját. A fülkében fullasztó volt a hőség, így az utasok rendre megfáztak, miután leszálltak a vonatról. A mozdonyvezető bátyja ugyanis zsebkendőárus volt.

A segéd végigküszködte az egész napot a nyomorúságos fogásért, mégis elégedett izgalommal dobogott a szíve, mert elhatározta, hogy megöli a főnökét. Fölfelé illetve lefelé rántva végül sikerült szétválasztania az ajtó két felét, miután rájött, hogy a sapkás főnök fordította el csakis azért, hogy gonosz tréfát űzzön vele. Afölött érzett örömeiben, hogy nem tudtak túljárni az eszén könnyedén leugrott a peronra, és a zsebeiben kezdett kutatni. Szinte azonnal megtalálta a hullámos kartonlapot, és a kijárat felé sietett. Az ott álldogáló sunyi képű férfiban nyomban felismerte a tegnapi alkalmazottat.

- Hamis jegyem van - közölte.

- Nahát! - csodálkozott az ellenőr. - Mutassa csak!

A segéd odanyújtotta a jegyét, a férfi elvette, majd olyan elmélyült figyelemmel vizsgálta, hogy sapkája utat engedett a kajla füleknek, hogy a fejrevaló belsejébe húzódhassanak.

- Kiváló utánzat - állapította meg.

- Attól eltekintve, hogy nem fából van, hanem kartonból - jegyezte meg a segéd.

- Valóban? - csodálkozott a férfi. - Pedig meg-

küdnék rá, hogy fa, persze csak, ha nem tudnám, hogy karton.

- Képzeld el, hogy a főnököm úgy adta nekem, mintha valódi lenne!
- A valódi tizenkét frankba kerül, ezért sokkal többet kellett fizetnie.
- Mennyit? - kérdezte a segéd.
- Harminc frankot is megadok érte - ajánlotta a férfi, és a zsebébe nyúlt.

A mozdulat könnyedségéből a segéd rögtön rájött, hogy a másik valami rosszban sántikál, de a férfi csak három, diópáccal hamisított tízfrankos bankjegyet húzott elő.

- Tessék - tette hozzá.
- Nyilván hamis - szögezte le a segéd.
- Csak nem képzeli, hogy valódi pénzt adok hamis jegyért!
- Nem - válaszolta a segéd. - Én viszont megtartom a jegyemet.

Minden erejét összeszedte, és akkora lendületet vett, hogy sovány öklével a sapkás fej egész jobboldaláról sikerült lehántania a bőrt. A férfi a szemelendőhöz emelte a kezét, és imígyen tisztelegve vágódott el, aminek következtében könyökét a peron kemény, a földetés helyén kék és foszforzöld hatszögletű mőkőlapjába verte.

A segéd átlépett a testen. Úgy érezte, hogy belsejét melegség és tiszta életerő járta át. Sietve mászta meg az emelkedőt. A hálót kiszabadította a bőrszijból, és szigonyként akasztva a rézsú mentén végigfutó korlát tartóoszlopainak fejébe, könnyedén húzta föl magát az ösvény éles kövei között. Néhány méter megtétele után zsebe leszakadt és elrepült. Ma lesz a napja, hogy a főnök nyaka köré tekeri az acélhurkot.

Hamarosan elérte a kerítést. Remélve, hogy dühe felkorbácsolásához kap egy jó áramütést, a kaput minden elővigyázatosság nélkül lökte be, de nem érzett semmit. Megállt. A lépcső előtt valami mozgott. A segéd végigrohant a sétányon. Bőre a hideg ellenére kipirosodott, orrát megcsapta a testéből áradó szalma- és svábbogárbúzzel tetézett ápolatlan szag.

Megfeszítette fonálszerű bicepszét, ujjai a bambusznyelet szorították. Biztosan megölt valakit a főnök.

A döbbenettől földbe gyökerezett a lába, amikor felismerte a sötét öltönyt és a keményítőtől fényes ingnyakat. A főnök feje nem volt egyéb fekete masszánál, lábai az utolsó simításokat végezték a két mély vájat barázdáin.

Kétségbeesés kerítette hatalmába, minden tagjában reszketett a dühtől és a gyilkolás vágyától. Nyugtalanossággal vegyes izgalommal nézett körül. Régóta fölgyülemlett mondatok tömkelege tódult a nyelvére. Ki kellett őket mondani.

- Hogy tehetted ezt, te disznó!
- „Disznó” visszhangzott tompán a közömbös térben.

- Disznó! Szemét állat! Szarrágó! Rohadék! Aljas tolvaj! Vérszopó gazember! Szemét dög!

Patakzott a könnye, mert a főnök nem felelt. Fogta a bambusznyelet, és a főnök háta közepébe dőfte.

- Válaszolj, te vén barom! Hamis jegyet adtál?
- Teljes súlyával a botra nehezedett, ettől a bambusznyél áthatolt a méregmarta szöveteken, majd a bot átellenes végét pörgettyűként forgatva várta, hogy jöjjön az ihlet.

- Hamis jegy, svábbogaras szalma, a tegnapi harminc frankom, és éhes is vagyok, és a mai ötven frank?

- A főnök már alig mozgott, és az ihlet sem jött.
- Meg akartalak ölni, te szemét állat! Nekem kellett volna kinyírnom téged, te rohadék! Most mi lesz az ötven frankommal, he?

Kirántotta a nyelet a sebből, és nagyokat vágott az elszenesedett koponyára, amely az ütésektől összeroskadt, mint a túlsütött felfújt kérge. A főnök feje helyén nem maradt semmi. A nyakánál végződött.

- A segéd már nem reszketett.
- Szóval te inkább lelépsz. Jó. De velem mi lesz? Nekem ma ölnöm kell!

Elült a földre, és sírva fakadt, mint előző este. Az élőlény gyengédségre vágyva, könnyű léptekkel szaladt oda hozzá. A segéd becsukta a szemét. Arcán érezte az odaadó, lágy érintést, ujjai a törékeny nyak köré fonódtak. Az élőlény nem védekezett. A segéd arcán lassan kihült a simogatás. Már tudta, hogy megfojtotta. Felállt. Végigbotladozott a sétányon, kiért az útra, és találmra jobbra fordult.

7

Nagy, kék bélyeghal-pocsolya terült el előtte. Leszállt az éj, a vízen sejtelmes, távoli visszfény ragyogott. A pocsolya sekély vizében százával hemzsegtek az egész évben szaporodó, ezért értéktelen bélyeghalak.

Táskájából két cöveket vett elő, és a pocsolya partján, egymástól egy méterre szúrta le őket. Vékony, erős acélhuzalt feszített közéjük, majd ujjával szomorú hangot pendített rajta. Az acélhuzal a földtől tíz centiméterre, a pocsolya felszélével párhuzamosan feszült.

A segéd néhány lépést hátrált, aztán arccal a víz felé fordult, és csukott szemmel egyenesen a huzal felé indult. Andalító dallamot fütyült, az élőlény kedvenc dalát. Lassan, kimért léptekkel közeledett a pocsolya felé, míg lába az acélhuzalba nem akadt. Arccal a vízbe zuhant. Nem mozdult többé. Sápadt arcára kék bélyeghalak tapadtak a néma felszín alatt.

(Krakler Juciit fordítása 1999-ben az alábbi kiadás alapján készült: Boris Vian, *Les Fourmis* © Le Terrain Vague, 1968)